

Św. Łukasz

Historia

- Łukasz Ewangelista, – wierny towarzysz i współpracownik Pawła Apostoła, któremu towarzyszył w wielu podróżach misyjnych. Według tradycji wczesnochrześcijańskiej jest autorem trzeciej Ewangelii (pisanej na polecenie i wg wskazówek św. Pawła Apostoła), co potwierdzają Ireneusz (ok. 130–ok. 202), Orygenes (185–254), Dzieje Apostolskie oraz trzecia i piąta księga Nowego Testamentu.
- Najstarsza wzmianka o św. Łukaszu znajduje się w Liście św. Pawła do Filemona, wers 24. Jest również wymieniany w Liście do Kolosan (4,14) i w Drugim liście do Tymoteusza (4,11) – obydwu dziełach przypisywanych świętemu Pawłowi. Łukasz nie należał do grona dwunastu apostołów Jezusa.

Żywot świętego

- Tradycja kościelna utożsamia św. Łukasza z autorem Ewangelii Łukasza i Dziejów Apostolskich.
- Wedle tradycji zawartej w pismach historyków kościoła i Ojców Kościoła, święty Łukasz pochodził z Antiochii Syryjskiej. Z zawodu był lekarzem (List do Kolosan IV,14).
- Około 50 r. n.e. miał przyjąć chrzest podczas drugiej podróży misyjnej św. Pawła Apostoła i zostać jego uczniem. Był razem z nim w Rzymie, Macedonii i Grecji. Był jego najwierniejszym towarzyszem. Według przekazów św. Łukasz zmarł w Beocji, mając 84 lata. Miejsce jego grobu nie jest znane. Za najbardziej prawdopodobne miejsce pochówku uważa się Efez lub Teby. Nigdy nie spotkał Jezusa. Był lekarzem (*Pozdrawia was Łukasz, umiłowany lekarz, Kol 4,14*).

- Jako dowód uczeni wskazują, że w pismach tradycyjnie mu przypisywanych występuje wiele specjalistycznych terminów medycznych, występujących również w pismach Hipokratesa czy Galena.
- Późna legenda, której ślady spotykamy po raz pierwszy dopiero około 530 r. w pismach Teodora Lektora mówi, iż św. Łukasz był malarzem ikon. Przypisuje mu się autorstwo wielu ikon, w tym powszechnie czczonego w średniowiecznym Bizancjum obrazu Marii Theotokos, Czarnej Madonny czy wizerunku Matki Boskiej Kostromskiej.

Ikonografia

- W ikonografii świętego pokazuje się często jako malującego lub piszącego. Rogier van der Weyden przedstawia go na obrazie "Św. Łukasz malujący Madonnę" w czasie portretowania Marii, matki Jezusa.
- Atrybutami świętego są: wół, księga, zwój, paleta malarska, papier i kamień. Wół (albo ciele) odnoszą się do Łukasza, gdyż są one zwierzętami ofiarnymi, a Ewangelia Łukasza przypisywana Łukaszowi rozpoczyna się od opowieści o Zachariaszu, ojcu Jana Chrzciciela który składa ofiarę w Świątyni (por. Łk 1,5–25). Wedle tradycji był lekarzem, dlatego często przedstawiany jest w czapce lekarskiej.

Patronat

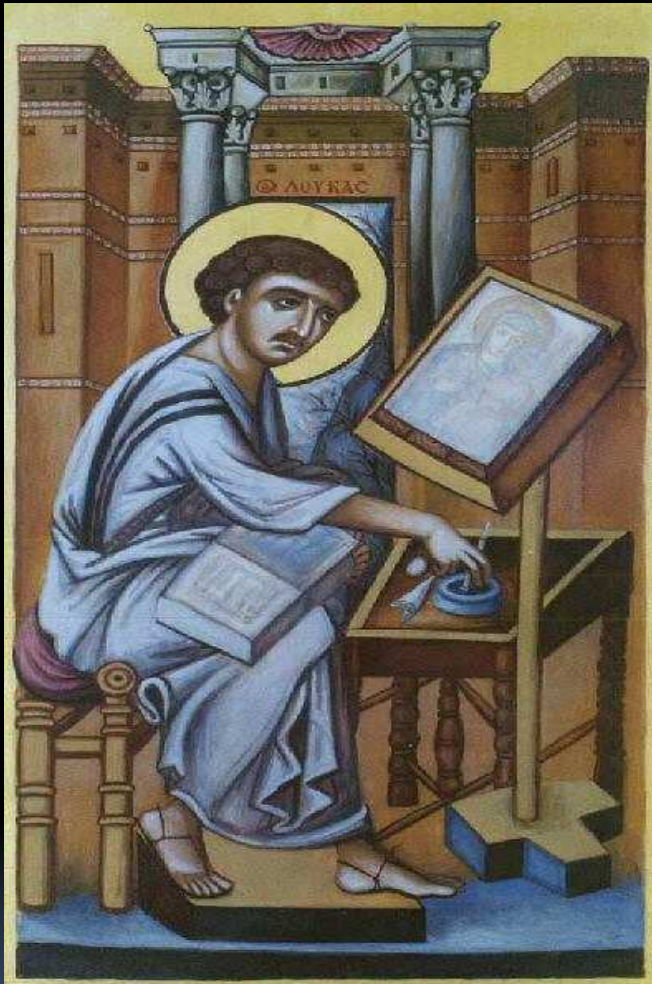
- Św. Łukasz jest patronem Hiszpanii, introligatorów, lekarzy chirurgów, malarzy, rzeźbiarzy, grafików, historyków, notariuszy, złotników.

Dzień obchodów

- Wspomnienie liturgiczne obchodzone jest w Kościele 18 października; w Polsce ma rangę święta.
- Cerkiew prawosławna wspomina świętego apostoła i ewangelistę Łukasza dwukrotnie:
 - 18/31 października, tj. 31 października wg kalendарza gregoriańskiego,
 - 4/17 stycznia, tj. 17 stycznia (*Sobór siedemdziesięciu apostołów*).

Lucas eu āgelista

Źródła trzeciej ewangelii

- Zanim apostoł Łukasz napisał Ewangelię uważnie studiował pisemne i ustne źródła dotyczące życia i nauczania Chrystusa. Jest o tym wzmianka w przedmowie Ewangelii: „Wielu już starało się ułożyć opowiadanie o zdarzeniach, które się dokonały pośród nas, tak jak je przekazali ci, którzy od początku byli naocznymi świadkami i sługami słowa. Postanowiłem więc i ja zbadać dokładnie wszystko od pierwszych chwil...” (Łk 1, 1-3). Znaczną część materiału, która została ujęta w tym dziele, apostoł Łukasz zdobył podczas swojego pobytu w Jerozolimie (Dz. Ap. 21 rozdz.) oraz Cezarei Palestyńskiej (Dz. Ap. 23 i 24 rozdz.) gdzie miał możliwość od świadków naocznych dowiedzieć się szczegółów z życia, działalności i nauki Chrystusa. Do świadków tych należeli przede wszystkim apostołowie oraz osoby, które widziały i słyszały nauczającego Chrystusa. W Antiochii apostoł Łukasz spotkał się z apostołem Piotrem, później z Jakubem, Marią z Magdali, siostrami Marią i Martą – to również dzięki nim poszerzył swoje wiadomości o Chrystusie i jego nauce. O życiu Marii Panny dowiedział się apostoł Łukasz prawdopodobnie od apostoła Jana.

- dokładna analiza ewangelii apostoła Marka zaowocowała wspaniałą kompozycją w ewangelii apostoła Łukasza. Apostoł Łukasz niektóre części drugiej ewangelii opuszcza, inne umieszcza na swoim miejscu, opuszcza nieodpowiednie albo zbyt popularne słowa i zwroty, precyzuje niektóre imiona, nazwy oraz sens i przebieg poszczególnych wydarzeń. Apostoł Łukasz nie zmienia jednak Tradycji ale ułatwia jej poprawne zrozumienie i poznanie w kontekście zarówno teologicznym jak i historycznym.

Dedykacja

Swoje dwuczęściowe dzieło - wzorując się na autorach starożytnych - Łukasz dedykuje tajemniczemu Teofilowi (Łk 1:3; por. Dz 1:1). Wymieniając jego imię w Ewangelii, umieszcza przed nim wyróżniający tytuł: κράτιστος - kratistos (w przekładach: wielce szanowny, ekscelencja, dostojny). Taki tytuł przysługiwał tylko wysokim urzędnikom rzymskim (w Dz. Ap. 23:26: 24:3 i 26:25 np. prokuratorom Feliksowi i Festusowi) oraz senatorom i członkom dworu cesarskiego. Kiedy apostoł Łukasz pisał trzecią ewangelię, Teofil był jeszcze katechumenem. Kiedy powstawały Dzieje Apostolskie przyjął już chrześcijaństwo. Tak więc ewangelia miała za zadanie umocnić jego wiarę. Jednak nie była ona skierowana tylko do Teofila – adresatami są również chrześcijanie z pogan. A dowodem na to są następujące fakty: apostoł Łukasz w swojej ewangelii opuszcza te fragmenty, które mogłyby być dla chrześcijan z pogan niezrozumiałe, albo takie, które mogłyby ich urazić.

- Natomiast uwypukla momenty, które są pozytywne dla pogan. Tak więc pisze on o żołnierzach, którzy garnęli się do Jana Chrzciciela i słuchali jego nauki (3, 14) w szczególny sposób podkreśla dobroć i silną wiarę setnika (7, 1-10), miłosierdzie Samarytanina (10, 30-37) itd., Po Ewangelii dzieciństwa (rozdz. 1-2), a więc we wstępnej części Ewangelii, w której to mówi o Chrystusie jako o „świecie na oświecenie pogan” (2, 32), apostoł Łukasz całkiem nieoczekiwanie przedstawia rozległą panoramę historyczną antycznego świata (3:1-2), a następnie niezwłocznie przechodzi do opisu życia i służby Jezusa. Te ramy historyczne kreśli Łukasz nieprzypadkowo. Pisząc bowiem swoją relację o życiu i dziele Jezusa, umieszcza ją w dziejącej się historii, gdyż swe dwuczęściowe dzieło adresuje właśnie do tego świata ludzi: wykształconych i rozmiłowanych w kulturze greckiej

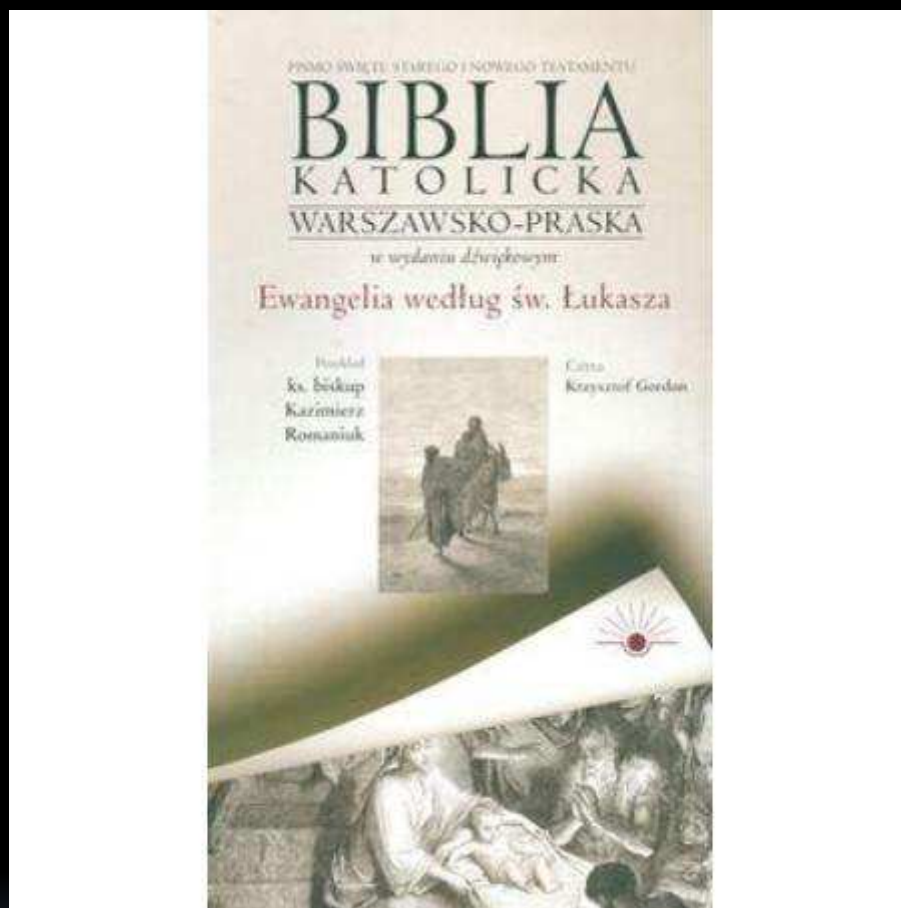
Czas i miejsce powstania Ewangelii

Czas napisania ewangelii św. Łukasza nie jest do końca jasny. Według niektórych są to lata 61-63, według innych ewangelia została napisana po roku 70. Jako dowód na to podają oni fakt, że mowę apostoła Łukasza o zniszczeniu Jerozolimy i świątyni jerozolimskiej trzeba traktować jako mowę o wydarzeniu, które miało już miejsce. Biskup Kasjan w swojej pracy „Ewangelia według św. Łukasza” pisze: „Jednego możemy być pewni – Ewangelia Łukasza powstała po katastrofie z roku 70”. I hipoteza ta wydaje się być najbardziej prawdopodobną. Również miejsce napisania ewangelii budzi kontrowersje. Pewnym jest fakt, że była napisana poza Palestyną. Tradycja mówi nam, że miejscem powstania ewangelii mogła być Grecja: Achaja albo Bythinia - Beocja, Aleksandria lub Cezarea. Niektórzy z biblistów twierdzą nawet, że mógłby to być Rzym. Jednak są to wszystko tylko hipotezy.

EWANGELIA
WEDŁUG ŚW. ŁUKASZA

Wykonała: Anita Marciniak
Kl. III TL